

რისკების მენეჯმენტის ეკონომიკურ-სამართლებრივი მნიშვნელობა კორპორაციული მართვის სისტემაში

შესავალი

კორპორაციული მართვის სფეროში ეკონომიკური დინამიკის ფონზე, კაპიტალის ბაზრის განვითარების პარალელურად, მმართველობით სისტემაში არაერთი ინსტიტუტის (განსაკუთრებით კი ეფექტიანი კონტროლის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით) ჩამოყალიბების საჭიროება შეიქმნა. რეალურად, სისტემაში მონიტორინგის განმახორციელებელი მექანიზმების ინტეგრირება არასასურველი სამართლებრივი პრაქტიკის საპასუხოდ გატარებული რეგულაციების, ერთი მხრივ, განუხრელად დაცვის, ხოლო, მეორე მხრივ, დარღვევის დაზღვევის მიზანს ემსახურება. ამასთან, თავად კორპორაციის, როგორც საკმაოდ კომპლექსური სტრუქტურული ერთეულის, წარმატებული ევოლუცია დამკვიდრებულ პრინციპებთან თუ საუკეთესო პრაქტიკის საფუძველზე აღიარებულ სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანას მოითხოვს. ყოველივე ეს, თვითრეგულირებადი ინსტრუმენტების მეშვეობით, ორგანიზაციის ოპტიმალური სტრუქტურის ფორმირების შესაძლებლობითა და საწესდებო ავტონომიის მოქნილობით სავსებით მიღწევადია.

სხვადასხვა სფეროში არსებული ორგანიზაციული წარმონაქმნების საერთო მახასიათებელი ელემენტების არსებობა ორგანიზაციის თეორიის მულტიდისციპლინური ხასიათით¹ აიხსნება. მაგალითად, თუკი განვიხილავთ ძალაუფლების გამიჯვნის პრინციპის ურთიერთკავშირს სახელმწიფოსა და კორპორაციაში, სადაც ორგანოთა შორის ძალაუფლების ურთიერთთანასწორობაზე დაყრდნობით კონფიგურაცია და ასევე, შეკავებისა

¹ ორგანიზაციის ცნებისა და ფორმების შესახებ, იხ., ბრეგვაძე ლ., ორგანიზაციის თეორიის საფუძვლები: სოციალური მოძღვრება კორპორაციული სისტემების შესახებ წიგნში: თანამედროვე საკორპორაციო სამართლის თეორიული და პრაქტიკული საკითხები, ნელი ელიზბარაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2009, 12-17.

და გაწონასწორების მექანიზმი² მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. კორპორაციული მართვაც, როგორც მოძღვრება საწარმოს კეთილსინდისიერად ხელმძღვანელობის შესახებ (ცნების საკმაოდ ლაკონური გაგებით), მმართველ ორგანოთა შორის თანაარსებობის მიზნით, ერთ ორგანოში კონცენტრირებულ ძალაუფლებას, მის პროპორციულად, მეორეზე მაკონტროლებელი უფლებამოსილების დელეგირებით აწონასწორებს. შედეგად, ეფექტიანი მმართველობითი სისტემა ყალიბდება, რომელიც რაიმე იერარქიული სტრუქტურით არ ხასიათდება და კაპიტალის ბაზარზე მეწარმე სუბიექტის ლიკვიდურობის თუ კონკურენტუნარიანობის მოპოვებას უზრუნველყოფს.

კორპორაციული მართვის პრობლემური საკითხები თანამედროვე საკორპორაციო სამართალში საკმაოდ აქტუალურია. განსაკუთრებით კი 2008 წლის პოსტკრიზისულ პერიოდში, როდესაც როგორც ანგლო-ამერიკული, ისე კონტინენტურ-ევროპული სამართლის სისტემაში არაერთი საკანონმდებლო აქტი თუ სარეკომენდაციო ხასიათის რეგულაცია ამოქმედდა. კრიზისმა საბანკო სექტორში მოქმედი ბევრი კორპორაციისთვის ფატალური შედეგი გამოიწვია, რომელიც კორპორაციულ მართვაში დაშვებული შეცდომებითა და ხარვეზებით, უპირატესად, რისკების მართვის დეფიციტით წარმოიშვა. ყოველივე ამან კი, საბოლოო ჯამში, გლობალური მასშტაბით ეკონომიკური რეცესია განაპირობა. ქართულ რეალობაში, 2008 წელი ღებრესიული უფრო სხვა მხრივ აღმოჩნდა, თუმცა დღესდღეობითაც, ქვეყნის ფინანსური ინდიკატორი მსოფლიოში არსებული ეკონომიკური პარამეტრების კვალდაკვალ იცვლება.

წინამდებარე ნაშრომი სწორედ რისკების მართვის მნიშვნელობასა და მომწესრიგებელი მექანიზმის განსაზღვრაზე ორიენტირებული, რაც, თავის მხრივ, პრობლემის აქტუალობასაც ცხადყოფს. სათაურის ამგვარად ფორმულირებით საკითხი როგორც იურიდიულ კვალიფიკაციას, ისე ეკონომიკურ ჭრილში განხილვას საჭიროებს. მამასადამე, სტატიის ფარგლებში განიხილება: ა) ზოგადად, კორპორაციული მართვის სისტემაში შიდა კონ-

² ძალაუფლების გამოჯენის (*separation of powers*) მექანიზმი, ე.წ. “*check and balance system*”, როგორც კონსტიტუციონალიზმის ფუნდამენტური დოქტრინა. იხ., გეგენაუა დ., ქანთარია ბ., ცანავა ლ., თევზაძე თ., მაჭარაძე ზ., ჯავახიშვილი პ., ერქვანია თ., პაპაშვილი თ., საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალი, თბილისი, 2013, 60-61.

ტროლის საჭიროება, მისი განხორციელების საშუალება; ბ) რისკების მართვის სამართლებრივი და ეკონომიკური კომპონენტები, მისი მნიშვნელობის ანალიზი.

1. შიდა კონტროლის განხორციელების მნიშვნელობა

მცირე, საშუალო თუ დიდი ბიზნესის წარმოებისათვის განკუთვნილი კომპანიის თუ კორპორაციის³ მიზანს მყარი კაპიტალის ფორმირება, დამატებითი ინვესტიციების მოზიდვა და საფონდო ბირჟაზე აქციებით ვაჭრობის ხანგრძლივი პერსპექტივით უზრუნველყოფა წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, ორგანიზაციაში იმ პრინციპების დანერგვა⁴ ან სარეკომენდაციო ხასიათის სამართლებრივი აქტების⁵ წესდებაში ასახვაა საჭირო, რო-

³ ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმების კლასიფიკაცია მცირე, საშუალო და დიდი ბიზნესის წარმოების თვალსაზრისით, ძირითადად, ამ საზოგადოებათა სტრუქტურის, კაპიტალის ოდენობის, საგადასახადო პოლიტიკის გათვალისწინებით ხდება. ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 117, შენიშვნა 35.

⁴ მაგალითად, ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის მიერ გამოცემული კორპორაციული მართვის პრინციპები – *ALI Principles of Corporate Governance*, რომელიც რბილ სამართალს (*Soft Law*) წარმოადგენს და მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათის მქონეა. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 181. რბილ სამართალზე იხ., ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 181-189; ჰოპტი კ., კორპორაციული მართვა ევროპაში: რეგულირების ახალი მოდელი და „რბილი სამართალი“, ი. ბურდულის თარგმანი, სამართლის ჟურნალი, №1, 2009, 228 და შემდგომი.

⁵ იგულისხმება სარეკომენდაციო ხასიათის აქტები, მითითებები (*Guidelines*). განსაკუთრებით აღსანიშნავია კორპორაციული მართვის კოდექსი, რომელიც იმპერატიული ხასიათის ნორმებს არ შეიცავს და „დაემორჩილე ან განმარტეს“ პრინციპის (*Comply-or-Explain principle*) თანახმად, მისი იმპლემენტაცია და დაცვა სავალდებულო არ არის. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა, თბილისი, 2006, 185-189. რამდენადაც თვითრეგულირებად პრინციპზე აგებული აქტების ტრადიცია, ზოგადად, ინგლისური სამართლიდან მომდინარეობს, იქვე, 186, შენიშვნა 63, პირველად *Comply-or-Explain* მიდგომის ინკორპორაცია 1992 წელს ლონდონის საფონდო ბირჟის მოთხოვნათა კატალოგში განხორციელდა; პირველი აქტი, რომელიც *Comply-or-Explain*-ის ბაზაზე იქნა აგებული კორპორაციული მართვის შესახებ მითითებების შემცველი კადბერის ანგარიში (*Cadbury Commission Report*) გახლავთ, *Study on Monitoring and Enforcement Practices in Corporate Governance in the Member States*, ETD/2008/IM/F2/126,

მელიც მიზნის მარტივად მიღწევას ემსახურება. მით უმეტეს, მაშინ, როდესაც დიდი ზანია, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები, მეტწილად კორპორაციები, მხოლოდ კომერციული მიზნების განხორციელების საშუალებად და მატერიალური დოვლათის აკუმულირების მექანიზმად აღარ განიხილებიან. ორგანიზაციები ქვეყანაში ეკონომიკისა თუ პოლიტიკის განვითარების მიმართულების განსაზღვრაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ.⁶ სწორედ ამიტომ, მათი ფინანსური მდგომარეობა, სამოქმედო პოლიტიკა (და არა მხოლოდ) დიდ ყურადღებას იქცევს, განსაკუთრებით კი პოსტკრიზისულ პერიოდში⁷. 2008 წელს საფინანსო ინსტიტუტების გაკოტრების მიზეზი სარისკო ინვესტიციების განხორციელება⁸, კაპიტალის არასათანადო ოდენობით მობილიზება, ფინანსური სისტემის ტრანსპარენტულობის უგულებელყოფა იყო.⁹ საბანკო სექტორში განცდილი კო-

RiskMetrics Group, 2009, 11, 22; The UK Corporate Governance Code, Financial Reporting Council UK, 2010, 4-5, Gola C., Roselli A., The UK Banking System and its Regulatory and Supervisory Framework, UK, 2009, 166. ევროპული სამართლის სისტემაში „დამოზოგადი ან განმარტეს“ პრინციპის ინტეგრირება პირველად 2006 წლის 24 ივნისის დირექტივით განხორციელდა. იხ., 2006/46/EC, Official Journal of the European Union, 2006, 4.

⁶ Cox D. J., Hazen L. Th., Business Organizations Law, US, 2011, 62.

⁷ 1987 წლის კრიზისი – ევროპის გაცვლითი კურსის მექანიზმის ვალუტებზე სპეკულაციური თავდასხმები, ე.წ. „შავი ოთხშაბათის“ სახელით ცნობილი (*Black Wednesday*), 1997 წელს აზიური ფინანსური კრიზისი, 2000-იანი წლების დასასრულს საკრედიტო გადარბების სახელით ცნობილი ფინანსური კრიზისი. ნარმანია დ., საბანკო რისკის მართვის თავისებურებები პოსტკრიზისულ პერიოდში, ეკონომიკა და ბიზნესი, № 3, 2011, 131-132; რობაქიძე ს., ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძო-სამართლებრივი შედეგი (ევროპის კავშირის 2003 წლის 28 იანვრის ბაზრის ბოროტად გამოყენების შესახებ დირექტივის, გერმანული და ქართული სამართლის მიხედვით), წიგნში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ი. ბურდულის რედაქტორობით, თბილისი, 2011, 168, შენიშვნა 24.

⁸ სარისკო ინვესტიციების თავიდან აცილების შესახებ იხ., რობაქიძე ს., ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძო-სამართლებრივი შედეგი (ევროპის კავშირის 2003 წლის 28 იანვრის ბაზრის ბოროტად გამოყენების შესახებ დირექტივის, გერმანული და ქართული სამართლის მიხედვით), წიგნში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ი. ბურდულის რედაქტორობით, თბილისი, 2011, 184-186.

⁹ ფინანსური კრიზისის კვლევის კომისიის (*Financial Crisis Inquiry Commission*) ანგარიში 2008 წლის ფინანსური კრიზისის შესახებ, <<http://fcic.law.stanford.edu/report>> [06.10.13].

ლაფსი¹⁰ რისკების შემსწავლელი რესურსის დეფიციტსა და არასათანადო შეფასებას უკავშირდება^{11,12}. თემის მიზნებიდან გამომდინარე, წინამდებარე თავი კორპორაციული მართვის სისტემაში შიდა კონტროლის სხვადასხვა მექანიზმთან რისკების მენეჯმენტის კომბინირების ეფექტიანობას დაეთმობა.

2. შიდა კონტროლის მექანიზმები კორპორაციული მართვის სისტემათა სახეებში

კორპორაციული მართვის ერთიანი დეფინიცია არ არსებობს¹³ – ეს არის მოძღვრება კეთილსინდისიერი, ერთგულებაზე დაფუძნებული, ფასეულობებზე ორიენტირებული საწარმოს მართვის შესახებ, რომელიც საზო-

¹⁰ “Bear Stearns”, “Lehman Brothers”, “Merrill Lynch”, “Morgan Stanley”, “Goldman Sachs”, “JP Morgan Chase”. 2008 წლის კრიზისი შეერთებულ შტატებში დაიწყო და გლობალური სახე შეიძინა. საიპოთეკო სესხების გამარტივებული წესით გაცემის სერიას საკმაოდ ძლიერი საინვესტიციო ბანკების გაკოტრება მოჰყვა, Nestor Advisors research paper 0109, Governance in Crisis: A comparative case study of six US investment bank, UK, 2009, 1-2.

¹¹ რისკების მართვის სისტემა კორპორაციული მართვის ერთ-ერთი კომპონენტია, რომელსაც, როგორც წესი, სპეციალური ორგანო, როგორცაა რისკების მართვის კომიტეტი (“Risk Management Committee”), ახორციელებს. 2008 წელს გაკოტრებულ საინვესტიციო ბანკებიდან რისკების მართვის მყარი სისტემა, რომელსაც ზედამხედველობას სპეციალური, მიუკერძოებელი წევრებით დაკომპლექტებული კომიტეტი უწევდა, მხოლოდ რამდენიმე მათგანს ჰქონდა შემუშავებული. “Bear Stearns” – ერთადერთი ბანკი, რომელსაც 2007 წლამდე რისკების მართვის კომიტეტი არ ჰყავდა; “Lehman Brothers”-ში რისკების მართვის კომიტეტს, რომლის კრება 2007 წლის გამწვავებაში მხოლოდ ორჯერ შედგა, 80 წელს გადაცილებული *ჰენრი კაუფმანი* (Henry Kaufman) თავმჯდომარეობდა; “Goldman Sachs”-სა და “Morgan Stanley”-ში რისკების მართვის ფუნქციას მხოლოდ აუდიტის კომიტეტი ითავსებდა; “Merrill Lynch”-ში აქტიურად მუშაობდა ფინანსური კომიტეტი, რომლის კრება 2007 წელს თორმეტჯერ შედგა; თავისუფლად შეიძლება ითქვას, რომ “JP Morgan Chase” რისკების მართვის სისტემით, კომიტეტის სტრუქტურითა და კრების ჩატარების ოდენობით, სხვა დანარჩენებთან შედარებით, აშკარა უპირატესობით სარგებლობდა. იხ., Nestor Advisors research paper 0109, Governance in Crisis: A comparative case study of six US investment bank, UK, 2009, 4-7.

¹² ნარმანია დ., საბანკო რისკის მართვის თავისებურებები პოსტკრიზისულ პერიოდში, „ეკონომიკა და ბიზნესი“, №3, 2011, 131-132.

¹³ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 11.

გადოების ადმინისტრირების საფუძველზე ხორციელდება.¹⁴ კორპორაციული მართვის ამოცანა სამეწარმეო გადაწყვეტილებების მიღებაზე უფლებამოსილი და პასუხისმგებელი პირის განსაზღვრა გახლავთ.¹⁵ არსებობს მოსაზრება, რომ კარგი კორპორაციული მართვა ეს არის დანაპირების შესრულება და პირიქით, ცუდი კორპორაციული მართვა¹⁶ – ნაკისრი ვადებულებების დარღვევა.¹⁷ კორპორაციული მართვის სისტემა კომპანიის მართვისა და კონტროლის¹⁸ პროცესს აწესრიგებს.¹⁹

¹⁴ ლუთერი მ., სააქციო საზოგადოებისა და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების მმართველო ორგანოების პასუხისმგებლობა, წიგნში: II გერმანულ-ქართული სიმპოზიუმი საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2003, 13.

¹⁵ Tsertsvadze L., Aspects of Corporate Governance Regarding Duties of Directors Comparative Analysis According The US (State of Delaware) Corporate Law and Corporate Law of Georgia, Tbilisi, 2012, 20, იხ. ციტ., Cox D. J., How Delaware Law Can Support Better Corporate Governance, 335-350 in: Kief F. S., Parades A. T., (Editors) Perspectives on Corporate Governance, Cambridge University Press, NY, 2010, 340-341.

¹⁶ ავტორს ცუდი კორპორაციული მართვის შესატყვისად მოჰყავს “corporate deviance”, რომელიც ითარგმნება როგორც დევიანტური, ანუ ნორმებიდან გადახრილი ქცევით ნაკარნახევი ქმედება.

¹⁷ Macey R. J., Corporate Governance, NJ, 2008, 1, 274-275.

¹⁸ კორპორაციული მართვის მთავარი მიზანი მმართველ ორგანოთა უფლებამოსილების, თანამდებობრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების პრევენციის მოტივით კონტროლის განხორციელება გახლავთ, ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 11.

¹⁹ “Corporate governance is the system by which companies are directed and controlled”, The UK Corporate Governance Code, Financial Reporting Council, UK, 2010. საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციის, ე.წ. OECD (შემდგომში „ეგო“), მიერ გამოქვეყნებულ კორპორაციული მართვის პრინციპებში უნიფიცირებულია კორპორაციის მართვაზე, კონტროლზე პასუხისმგებელ პირთა შორის არსებული ურთიერთობების მომწესრიგებელი, უცხოელ და მცირე აქციონერთა უფლებების დაცვის საკითხები, კორპორაციულ მართვაში „დაინტერესებულ პირთა“ (ე.წ. “Stakeholders”) როლი, გამჭვირვალებისა და ინფორმაციის ღიაობის უზრუნველყოფის მნიშვნელობა, OECD Principles of Corporate Governance, 2004, <<http://www.oecd.org/corporate/oecdprinciplesofcorporategovernance.htm>> [6.10.13].

ეგო-ს კორპორაციული მართვის სისტემის ოთხ ფუნდამენტურ ღირებულებას ექვემდებარება: სამართლიანობა, პასუხისმგებლობა, გამჭვირვალება და ანგარიშვალდებულება. კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 18. კორპორაციული მართვის პრინციპებზე უფრო ვრცლად იხ., ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა

განასხვავებენ კორპორაციული მართვის ორ ძირითად სისტემას: მონისტურსა და დუალისტურს, სადაც პირველს – ანგლო-ამერიკული, ხოლო მეორეს ევროპის რამდენიმე ქვეყნის სამართალი განამტკიცებს.²⁰ თითოეული მათგანი კორპორაციის დიფერენტულ სტრუქტურას, მმართველობითი და მაკონტროლებელი ფუნქციების სხვადასხვა ორგანოზე დელეგირებას ითვალისწინებს. ქართული სამართალი კორპორაციული მართვის ჰიბრიდულ მოდელს, შერეულ სისტემას აღიარებს,²¹ რომლის თანახმად, ანგარიშვალდებულ კორპორაციაში²² სამეთვალყურეო საბჭოს არსებობა სავალდებულოდ, ხოლო არაანგარიშვალდებულში ფაკულტატურად²³ მიიჩნევა²⁴.

და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 13-18.

²⁰ მონისტურ, ანუ ერთსაფეხურიან სისტემას ბორდის მოდელსაც უწოდებენ, როცა დუალისტური, იგივე ორსაფეხურიანი სისტემა, სამეთვალყურეო საბჭოს მოდელის სახელითაც არის ცნობილი. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 109-110, შენიშვნა 11, 12. უფრო ვრცლად იხ., იქვე, 107-174.

²¹ ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 96-99; ცერცვაძე ა., ხელმძღვანელობისა და კონტროლის უფლებამოსილებები სააქციო საზოგადოებაში ქართული საკორპორაციო სამართლის მიხედვით, თბილისი, 2012, 14-15.

²² ანგარიშვალდებულ კორპორაციაში სწორედ იმ იურიდიულ პირს ვგულისხმობ, რომელსაც აქციები სავაჭროდ ბირჟაზე აქვს გატანილი, ანუ განეკუთვნება ღია ტიპის სააქციო საზოგადოებას. ანგარიშვალდებულებული საწარმოს ცნებას „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტი განმარტავს. მოქმედი კანონმდებლობით მხოლოდ სააქციო საზოგადოება წარმოადგენს იმ ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ფორმას, რომელსაც შეუძლია ფასიანი ქაღალდების საფონდო ბირჟაზე კოტირება. ამასთან, ტერმინი „კორპორაცია“ „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტით სააქციო საზოგადოებას შეესატყვისება. აქედან გამომდინარე, „ანგარიშვალდებულებული საწარმოს“ ნაცვლად „ანგარიშვალდებულებული კორპორაციის“ გამოყენება დაშვებულია მიმანია. სააქციო საზოგადოების ცნებაზე ვრცლად იხ., ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 93-96, 110-117; ჯიბუტი ნ., კორპორაციის ცნება სამართლებრივი სისტემების მიხედვით, სამართლის ჟურნალი „სარჩევი“, №1-2(3-4), 2012, 40-58.

²³ Chechelashvili Z., Introduction to the Georgian Business Law, Tbilisi, 2013, 354. თუკი სამეთვალყურეო საბჭო არ არის წარმოდგენილი, მაშინ მისი კომპეტენცია დანარჩენ ორ ორგანოზე ნაწილდება, იქვე 354.

²⁴ „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 55-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი. ანგარიშვალდებულ და არაანგარიშვალდებულ კომპანიათა შედარების შესახებ, იხ.,

კონტროლის უზრუნველსაყოფად ორგანიზაციის დისპოზიციაში არაერთი მექანიზმა მოქცეული²⁵ – როგორც შიდა²⁶, ის გარე²⁷ ტიპის. შიდა კონტროლი კორპორაციას, შედეგის თვალსაზრისით, დადებითი მახასიათებლების საკმაოდ ფართო სპექტრს სთავაზობს.²⁸ მონიტორინგის სისტემის ბირთვს ღირექტორთა ბორდი წარმოადგენს, რომელიც, ერთი მხრივ, გადაწყვეტილებებს როგორც ერთი გუნდი²⁹ იღებს, ხოლო, მეორე მხრივ, კონტროლის ფუნქციას ახორციელებს³⁰. ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციამ,

კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 33-36.

²⁵ Price Water House Coopers, *The Internal Control System: a rapidly changing management instrument*, Switzerland, 2007, 3.

²⁶ აქციონერთა მიერ შიდა კონტროლი მართვის მინიჭებული უფლებების განხორციელებით, ხოლო გარე კონტროლი – ბანკების, ბირჟების და ა.შ. მხრიდან ხორციელდება. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 12.

²⁷ საკმაოდ აქტუალური თემაა სახელმწიფოს მონაწილეობა კორპორაციის მართვის, კონტროლის საკითხში. სახელმწიფოებრივი ზემოქმედება რეგისტრაციის სავალდებულო ხასიათში, ლიცენზიების დაწესებაში, საგადასახადო პოლიტიკის გატარებაში ვლინდება. ქოქრაშვილი ქ., სამეწარმეო სამართალი, თბილისი, 2005, 103; შრამი ჰ., საზოგადოების ორგანოთა კონტროლი სახელმწიფოს მიერ, II გერმანულ-ქართული სიმპოზიუმი საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2003, 151 და შემდგომი; სახელმწიფოს მიერ ფინანსური კონტროლის განხორციელების ხელშეწყობაში საერთაშორისო ორგანიზაციები, განსაკუთრებით აუდიტორული ინსტიტუტები, აქტიურად მონაწილეობენ. მესხია ი., სახელმწიფო ფინანსური კონტროლის საერთაშორისო სამართლებრივი საფუძვლები, ჟურნალი „ეკონომიკური პროფილი“, №3, 2007, 6-7.

²⁸ როგორიცაა, ბიზნესის ეფექტიანობის, მოქმედ საკანონმდებლო ნორმებთან და რეგულაციებთან შესაბამისობაში მოყვანის, საწარმოს ქონების დაცვის, შეცდომის დაშვების მინიმუმადე დაყვანის უზრუნველყოფა. Price Water House Coopers, *The Internal Control System: a rapidly changing management instrument*, Switzerland, 2007, 4.

²⁹ Hamilton W.R., Freer D.R., *The Law of Corporations*, 6th ed., 2011, US, 122.

³⁰ Marcey R. J., *Corporate Governance*, 2011, NJ, 51, 53-55. ღირექტორთა ბორდის ფუნქციათა დუალიზმი კრიტიკის საგანი არა ერთხელ გამხდარა. სწორედ ამიტომ, მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის უზრუნველყოფის მიზნით, მონიტორინგის ფუნქციის განსახორციელებლად, კომიტეტების დაკომპლექტება დამოუკიდებელი დირექტორების მოწვევით ხდება, Bainbridge M.S., *The New Corporate Governance in Theory and Practice*, NY, 2008, 117; Tsertsvadze L., *Aspects of Corporate Governance Regarding Duties of Directors Comparative Analysis According The US (State of Delaware) Corporate Law and Corporate Law of Georgia*, Tbilisi, 2012, 31-32; Marcey R. J., *Corporate Governance*, 2011, NJ, 54; ISCA guideline on Terms of Ref-

საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, დირექტორთა სახელმძღვანელო შექმნა, რომლის მიხედვით, მონიტორინგის მოდელი რიგ ფუნქციებს აერთიანებს, მათ შორის, რისკების მენეჯმენტს, ფინანსური მდგომარეობის შეფასებას, ანაზღაურების პოლიტიკის შემუშავებას და სხვ.³¹ რაც შეეხება, დუალისტური კორპორაციული მართვის სისტემაში გამგეობაზე³² საზედამხედველო ფუნქციას, მას სამეთვალყურეო საბჭო ასრულებს.³³

თითოეული კორპორაციის განსხვავებული სტრუქტურით, საქმიანობის შინაარსის სპეციფიკით სხვადასხვა მაკონტროლებელი მექანიზმის არსებობის საჭიროება აიხსნება,³⁴ ანუ უნივერსალური ფორმულის თუ მეთოდის გამოგონება, რომელიც ყველა ტიპის ორგანიზაციაში ეფექტიან მონიტორინგს უზრუნველყოფს, წარმოდგენილია. არსებობს შიდა კონტროლის შემდეგი საშუალებები: სალაროში ფულადი ბრუნვის აღწერა (*“Cash Receipts”*) და *“Cash Disbursements”*), საბანკო ანგარიშების შემოწმების

erence Risk Committee, guidance note 101018, October 2010, 4. „დამოუკიდებლობის“ დეფინიცია იხ., ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა კორპორაციული მართვის სისტემაში, თბილისი, 2006, 23-24. დამოუკიდებელ დირექტორთა ინსტიტუტი სათავეს ამერიკული სამართლიდან იღებს და დღემდე ერთსაფეხურიანი მართვის სისტემაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. იქვე, 115; Marcey R. J., Corporate Governance, 2011, NJ, 160, იხ. ციტ., Eisenberg M. A., The Structure of the Corporation, 1976, 139-141. ზოგადად, ხელმძღვანელობით და მაკონტროლებელ ორგანოთა კომპენტეციათა შორის სადემარკაციო ზღვრის დადგენა საკვლევებელია, რაც მათი უფლებამოსილებების აღრევის ალბათობას მაქსიმალურად შეზღუდავს. ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 96-99.

³¹ Bainbridge M.S., The New Corporate Governance in Theory and Practice, NY, 2008, 163.

³² გერმანულ სამართალში *“Der Vorstand”* (გამგეობა) შეესატყვისება (ტერმინის შინაარსობრივი გაგებით) ამერიკულ სამართალში არსებულ *“Board of Directors”*-ს (ბორდი), ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა კორპორაციული მართვის სისტემაში, თბილისი, 2006, 127; ბურდული ი., ქონებრივი ურთიერთობა სააქციო საზოგადოებაში, თბილისი, 2008, 79, შენიშვნა 219; ბურდული ი., თანამედროვე ქართული საკორპორაციო სამართალი (მოკლედ მიმოხილვა), რომან შენგელიასადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში: სამართლის პრობლემები, თბილისი, 2012, 235, შენიშვნა 23; Schulz M., Wasmeier O., The Law of Business Organizations, Berlin, 2012, 41-45.

³³ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა კორპორაციული მართვის სისტემაში, თბილისი, 2006, 71, 131-132.

³⁴ Price Water House Coopers, The Internal Control System: A Rapidly Changing Management Instrument, Switzerland, 2007, 5.

პროცედურა (“Bank Accounts and Bank Reconciliation Procedures”), სამუშაო ანაზღაურების აღრიცხვა (“Payroll”), გარე რესურსიდან სერვისული მომსახურება (“Outsourced Services”) და სხვ.³⁵ კონტროლის ალტერნატიული მექანიზმების რამდენიმე ჯგუფს გამოყოფენ, როგორიცაა: ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა³⁶, „საწარმოს ორგანოების ორგანიზაციული და ინსტიტუციონალური ცვლილებები“, ფინანსური ბაზრებისა და სასამართლოების მხრიდან კონტროლი.³⁷ ასევე, მექანიზმთა ამ ჯგუფს პასუხისმგებლობის პრევენციული ხასიათი განეკუთვნება.³⁸

3. რისკის³⁹ ეკონომიკური და სამართლებრივი კატეგორიების იდენტიფიცირება

საქართველოში საფინანსო, საბანკო, საინვესტიციო სექტორის განვითარებამ კორპორაციულ მართვასთან დაკავშირებული საკითხები უფრო მეტად სენსიტიური გახდა.⁴⁰ 2008 წლის შემდგომ საბანკო სექტორში

³⁵ Division of Local Government and School Accountability, The Practice of internal controls, Local Government Management Guide, NY, 2010, 1.

³⁶ Pettet B., Company Law, 2nd ed., UK, 2005, 185.

³⁷ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა კორპორაციული მართვის სისტემაში, თბილისი, 2006, 72.

³⁸ იქვე 72.

³⁹ მოსალოდნელი მოგების, შემოსავლის, მატერიალური აქტივის დაკარგვის საშიშროება, რომელიც ეკონომიკური საქმიანობის შეცვლის, არაზელსაყრელი გარემოს არსებობის პირობებში წარმოიშობა. იხ., ეკონომიკის ენციკლოპედიური ლექსიკონი, ა. სილაგაძის საერთო რედაქციით, თბილისი, 2005, 544. განასხვავებენ სისტემატურ და არასისტემატურ რისკებს, სადაც პირველი უფრო ფართომასშტაბურია, ვიდრე მეორე და მართვის პოლიტიკა მათივე სპეციფიკიდან გამომდინარეობს, Bainbridge M.S., The New Corporate Governance in Theory and Practice, NY, 2008, 115. დასახელებულ ლიტერატურაში „სისტემატური“ განიმარტება, როგორც, ზოგადად, ეკონომიკური მდგომარეობით განპირობებული რისკი, რომელიც ზეგავლენას საფონდო ბირჟების ფუნქციონირებაზე ახდენს. სისტემატიურისაგან განსხვავებით, არასისტემატიურის მენეჯმენტი უფრო მარტივია, იგი კონკრეტულ ფირმას ეხება და მაკონტროლებელი ბერკეტები აქციონერებს ხელეწიფებათ. თუმცა მათ სისტემურის თემის ვალდებულება აკისრიათ. იხ., იქვე, 115-116.

⁴⁰ Tsertsvadze L., Aspects of Corporate Governance Regarding Duties of Directors Comparative Analysis According The US (State of Delaware) Corporate Law and Corporate Law of Georgia, Tbilisi, 2012, 21.

რისკების⁴¹ მართვა პრიორიტეტულ მიზნად იქცა.⁴² სწორი იდენტიფიცირებისა და შეფასების შედეგად მათ მენეჯმენტზე კონცენტრირებული ღონისძიებების გატარება⁴³ კომპანიის წარმატების წინაპირობას წარმოადგენს⁴⁴.

სიტყვა „რისკი“ ორი მნიშვნელობით იხმარება: ცვალებადი რისკი (*“volatility risk”*) და გადაუხდელობის შედეგად გამოწვეული რისკი (*“default risk”*), სადაც პირველი სამომავლო ფინანსური შემოსავლების ცვლილებებისა ინდიკატორია⁴⁵, ხოლო მეორე ვალდებულებათა შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების, გადაუხდელობის კვალობაზეა წარმოშობილი⁴⁶. შესაბამისად, შესაძლებელია რისკის ორი კატეგორიის, ეკონომიკურისა და სამართლებრივის, ურთიერთგამიჯვნა. მის ეკონომიკურ ასპექტს შესაძლო დანაკარგი, პოტენციური ზარალი, სამეწარმეო შემოსავლის ნაკლები ოდენობით მიღების ალბათობა⁴⁷ წარმოადგენს, როდესაც სამართლებრივში პასუხისმგებლობის საკითხი იგულისხმება. რისკების კლასიფიკაციით მისი

41 ზოგადად, რისკის კლასიფიკაცია არაერთი კრიტერიუმით არის შესაძლებელი. გამოყოფენ საბანკო, ვალუტის, კრედიტის, პოლიტიკურ, სარგებლის და სხვა სახის რისკებს, იხ., ეკონომიკის ენციკლოპედიური ლექსიკონი, ა. სილაგაძის საერთო რედაქციით, თბილისი, 2005, 544.

42 ნარმანია დ., საბანკო რისკის მართვის თავისებურებები პოსტკრიზისულ პერიოდში, „ეკონომიკა და ბიზნესი“, №3, 2011, 131.

43 AIRMIC, Alarm, IRM, A structured approach to Enterprise Risk Management (ERM) and requirements of ISO 31000, London, 6.

44 Price Water House Coopers, The Internal Control System: a rapidly changing management instrument, Switzerland, 2007, 3.

45 <http://www.investorwords.com/5257/volatility_risk.html> [24.11.2013]. აქციის ფასის მერყეობის შესახებ: „...the volatility of a stock price is a measure of how uncertain we are about future stock price movements. As volatility increases, the chance that the stock will do very well or very poorly increases.“ სხვა სიტყვებით, „volatility“ არის აქციით უზრუნველყოფილი შემოსავლის არამდგრადობის საზომი, განმსაზღვრელი, Hull J.C., Options, Futures and Other Derivatives, 5th ed., US, 2002, 168, 238; „volatility“-ის ქართული შესატყვისი „მერყეობა“, „არასტაბილურობა“ გახლავთ, Oxford Advanced Learner's Dictionary, China, 2004, 1449; McCutcheon M., Roget's Superthesaurus, 2nd ed., US, 640.

46 Matthews K., Thompson J., The Economics of Banking, UK, 2005, 35.

47 ეკონომიკური რისკი ინვესტიციის სფეროში, სახსრების დაბანდებისას, დანაკარგის დაშვების შესაძლებლობას გულისხმობს, რომელსაც გამოწვევი მიზეზი გადაწყვეტილების ან ქმედების შედეგის შემთხვევითი ხასიათი გახლავთ. იხ., ეკონომიკის ენციკლოპედიური ლექსიკონი, ა. სილაგაძის საერთო რედაქციით, თბილისი, 2005, 545.

წყაროს იდენტიფიცირება ხდება, რაც სამოქმედო ტაქტიკის, განსახორციელებელი ოპერაციების გონივრულად შერჩევის საშუალებას იძლევა.⁴⁸

3.1. რისკების მართვის⁴⁹ სისტემაზე პასუხისმგებელი ორგანოს განმარტება

კორპორაცია, როგორც აბსტრაქტული პირი⁵⁰, კონკრეტულ პირებზე⁵¹ უფლებამოსილების დელეგირების გზით, კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში იღებს მონაწილეობას.⁵² სწორედ ამ პირების მეშვეობით იმართება საწარმო, რომელიც ხელმძღვანელობითი და მაკონტროლებელი ფუნქციე-

⁴⁸ AIRMIC, Alarm, IRM, A structured approach to Enterprise Risk Management (ERM) and requirements of ISO 31000, London, 5.

⁴⁹ რისკის მენეჯმენტი გარკვეული ღირებულების, ეს იქნება, სოციალური, ეკონომიკური თუ სამართლებრივი, დაცვას ემსახურება, იხ., ISO 31000, Risk Management – Principles and Guidelines, მე-3 პრინციპი, <<http://imenv.comyr.com/file/pdf/ISO-31000.pdf>> [8.10.13] “ISO”, იგივე “International Standardization for Organization” საერთაშორისო სტანდარტების დამკვიდრებას არაერთი მიმართულებით ახორციელებს, კერძოდ იხ., <<http://www.iso.org/iso/home/about.htm>> [8.10.13].

⁵⁰ “Artificial Person”. კორპორაციის სამართლებრივ ბუნებასა და ეკონომიკურ ფუნქციაზე იხ., ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 109-126; ქირია ა., საკორპორაციო სამართლის სისტემა საქართველოში წიგნში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ი. ბურდულის რედაქტორობით, თბილისი, 2011, 42-55; Armour J., Kraakman H., Hansmann R., The Anatomy of Corporate Law, US, 2009, 5-14; Bainbridge M.S., The New Corporate Governance in the Theory and Practice, US, 2008, 25-35; Mantysaari P., Organising the Firm: Theories of Commercial Law, Corporate Governance and Corporate Law, Berlin, 2012, 40-44, 61-73; Blair M. M., Corporate Personhood and the Corporate Persona, University of Illinois Law Review, Vol. 3, 2013, 785-820.

⁵¹ აგენტებზე, ე.წ. “Agents”. Wild Ch., Weinstein S., Smith & Keenan's Company Law, 14th ed., London, 2009, 302, 306. აგენტ-პრინციპალის თეორიის შესახებ იხ., Kraakman R., Armour J., Davies P., Enriques L., Hansmann H., Hertig G., Hopt K., Kanda H., Rock E., The Anatomy of Corporate Law, 2nd ed., NY., 2009, 35; Hamilton W. R., The Law of Corporations in a Nut Shell, 6th ed., 2011, 23; რობაქიძე ს., ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძოსამართლებრივი შედეგი (ევროპის კავშირის 2003 წლის 28 იანვრის ბაზრის ბოროტად გამოყენების შესახებ დირექტივის, გერმანული და ქართული სამართლის მიხედვით), წიგნში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ი. ბურდულის რედაქტორობით, თბილისი, 2011, 184, შენიშვნა 109, 185-186.

⁵² Ashcroft J.D., Ashcroft J.E., Law for Business, US, 2008, 405.

ბის მქონე ორგანოთა ფორმირებით სორცეიდლება.⁵³ აქედან გამომდინარე, რაც უფრო დიდ ორგანიზაციასთან გვაქვს საქმე, მისი სტრუქტურა მით უფრო კომპლექსურ ხასიათს იძენს, რაც ფორმალურ მოთხოვნათა დაცვასთან⁵⁴, მძლავრი მაკონტროლებელი მექანიზმების ინტეგრირების საჭიროებასთან იგივედება.

ორსაფეხურიან კორპორაციულ მართვაში მონიტორინგის ფუნქციას სამეთვალყურეო საბჭო⁵⁵ უზრუნველყოფს. გერმანული კანონი „საწარმოს კონტროლისა და გამჭვირვალების შესახებ“ კაპიტალური ტიპის საზოგადოებათა ხელმძღვანელებს რისკების მენეჯმენტის სისტემის შექმნის მოვალეობას აკისრებს.⁵⁶ აქედან გამომდინარე, სამეთვალყურეო საბჭოს დანიშნულება შიდა კონტროლის, რისკების მართვის პოლიტიკის შეფასება და შემდგომ აქციონერთა წინაშე მოხსენებით წარდგენა გახლავთ.⁵⁷ ერთსაფეხურიან მოდელში ეს კომპეტენცია არააღმასრულებელ დირექტორებს აქვთ⁵⁸, რომლებიც უფლებამოსილებებს, როგორც წესი, კომიტეტების⁵⁹ სახით ახორციელებენ. კორპორაციული მართვის საუკეთესო პრაქტიკის მიხედვით (*“The best Practice”*) მმართველობითი პოლიტიკა, რისკების მენეჯმენტი და შიდა კონტროლის სისტემა ბორდმა უნდა ჩამოაყალიბოს.⁶⁰

⁵³ Wild Ch., Weinstein S., Smith & Keenan's Company Law, 14th ed., London, 2009, 286-287.

⁵⁴ Schneeman A., The Law of Corporations and other Business Organizations, 5th ed., NY, 2010, 253.

⁵⁵ განაკუთრებით ყურადღება დირექტორთა კონტროლს ექცევა, Pettet B., Company Law, 2nd ed., UK, 2005, 184.

⁵⁶ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 273-274.

⁵⁷ კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 14, 16.

⁵⁸ Schulz M., Wasmeier O., The law of Business Organizations, Berlin, 2012, 41-42.

⁵⁹ კორპორაციაში არსებობს მუდმივი კომიტეტებიც, მათი შექმნა შესაძლებელია წესდებით, Marcey R. J., Corporate Governance, NJ, 2011, 153, 135; Bainbridge M. S., The New Corporate Governance in Theory and Practice, NY, 2008, 160-161. ძველი რეგულაციების თანახმად, კომიტეტს მხოლოდ რუტინული, ყოველდღიური საქმიანობის განხორციელების ფუნქცია ჰქონდა, თანდათანობით კი საკმაოდ ფართო უფლებამოსილებები მიენიჭა. Hamilton W.R., Freer D.R., The Law of Corporations, 6th ed., 2011, US, 133-134. კომიტეტების შესახებ იხ., ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 116-117, 123, 135, 175.

⁶⁰ HM TREASURY, Audit and Risk Assurance Committee Handbook, UK, 2013, 5.

დიდ ორგანიზაციებში მონიტორინგს, როგორც წესი, შიდა აუდიტის კომიტეტიც ახორციელებს.⁶¹ კორპორაციის საქმიანობის, ბიზნეს გეგმების, ფინანსური ინფორმაციის სისრულის სისტემური შემოწმება კომიტეტის კომპეტენციათა ერთ-ერთ სეგმენტს⁶² განეკუთვნება.⁶³ იგი ხელს უწყობს გამჭვირვალე, ჯანსაღი ფინანსური ანგარიშგების განხორციელებას, ბუღალტრული აღრიცხვის ჩანაწერების კონტროლს, მოკლედ, ორიენტირებულია შემდეგ ძირითად სფეროზე: ფინანსური ანგარიშგება, რისკების მართვა.⁶⁴ “NACD”-ის⁶⁵ “Blue Ribbon Commission”-ის მიერ გაცემული რეკომენდაციების საფუძველზე, ნიუ-იორკის საფონდო ბირჟამ ახალი მოთხოვნები განსაზღვრა, რომლის მიხედვით, სააუდიტო კომიტეტების ორი ფუნდამენტური ფუნქცია ფინანსური ანგარიშგების წარმოება და მენეჯერული რისკების მართვა გახლავთ.⁶⁶ ხოლო ის ანგარიშგაღებულ კორპორაცია, რომელიც ნიუ-იორკის საფონდო ბირჟაზეა რეგისტრირებული,

61 ALI-ის მიხედვით, აუდიტის კომიტეტის ოდენობა არ უნდა იყოს სამ ინტერესის არმქონე წევრზე ნაკლები, Marcey R. J., Corporate Governance, NJ, 2011, 187. Price Water House Coopers, The Internal Control System: a rapidly changing management instrument, Switzerland, 2007, 4. აუდიტორთა როლი განსაკუთრებით „სარბანს-ოქსლეი აქტის“ (“Sarbanes-Oxley Act”, შემდგომში “SOX”) შემდეგ გაიზარდა. Bainbridge M.S., The New Corporate Governance in Theory and Practice, NY, 2008, 177. “SOX”-ის შესახებ ვრცლად იხ., ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 32-35.

62 კომიტეტი გარე აუდიტის შერჩევაში, მათი დამოუკიდებლობისა და ობიექტურობის შეფასებაში აქტიურად მონაწილეობს, ასევე, დირექტორთა ბორდს რჩევებსა და რეკომენდაციებს აძლევს. Gola C., Roselli A., The UK Banking System and its Regulatory and Supervisory Framework, UK, 2009, 166. გერმანული სამართლის სისტემაში რეკომენდაციების გაცემისათვის, შესაძლებელია, ცალკე ორგანო შეიქმნას, ე.წ. “Beirat”, Schulz M., Wasmeier O., The Law of Business Organizations, Berlin, 2012, 47.

63 ზედამხედველობს კორპორაციის მენეჯმენტს, აქციონერთა უფლებების დაცვის გარანტიებს ქმნის, Pettet B., Company Law, 2nd ed., UK, 2005, 189.

64 კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 202-203, 211.

65 “The National Association of Corporate Directors”, არაკომერციული მიზნების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც 1977 წელს დაფუძნდა.

66 Report of The NACD Blue Ribbon Commission, Directors Professionalism, Washington, D.C., 2005, 3.

ვალდებულია აუდიტის კომიტეტები დაინტერესების არმქონე, დამოუკიდებელი პირებისგან (სულ ცოტა სამი⁶⁷) დააკომპლექტოს^{68,69}

შესაძლოა, კორპორაციაში რისკების მართვისთვის სპეციალური ორგანო, როგორიცაა რისკების მართვის კომიტეტი, შეიქმნას⁷⁰, რომლის თავჯდომარე ფინანსურ მენეჯერთან ერთად რისკების ალბათობისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლებით შეფასებას^{71,72} ახორციელებს.⁷³ აუდიტის კომიტეტისგან დამოუკიდებლად რისკების მართვის კომიტეტის შექმნა, რომლის ობიექტურობას დამოუკიდებელი დირექტორებით ფორმირება და არააღმასრულებელი დირექტორის თავჯდომარეობის ქვეშ ფუნქციონირება უზრუნველყოფს⁷⁴, საუკეთესო პრაქტიკის საფუძველზე, სარეკომენდაციო ხასიათს ატარებს⁷⁵. აუცილებელია რისკების კომიტეტის შესაბამისი ინ-

⁶⁷ რომელთაგან ერთ-ერთს საფინანსო სფეროში გამოცდილება და ბუღალტრული გაათავსება უნდა ჰქონდეს მიღებული, Gola C., Roselli A., The UK Banking System and its Regulatory and Supervisory Framework, UK, 2009, 166.

⁶⁸ Steinberg I. M., Understanding Securities Law, 5th ed., NJ, CA, 2009, 161, Donald D.C., Approaching Comparative Company Law, Frankfurt, 2008, 48.

⁶⁹ Steinberg I. M., Understanding Securities Law, 5th ed., NJ, CA, 2009, 4.

⁷⁰ რისკების მართვის კომიტეტი უფრო აქტიურად საბანკო სექტორში იქმნება და სისტემის გაუმჯობესების მიზნით, არაერთი ღონისძიება ტარდება. თვალსაჩინოებისათვის, იხ. „თიბისი“ ბანკის ყოველწლიური ანგარიში რისკების მართვის შესახებ: <http://tbcbank.ge/data/file_db/gqNz1rZap_Annual%20Report%202012_Geo.pdf> [07.10.13].

⁷¹ რისკების შეფასებაში ალბათობის იდენტიფიცირება, ანუ დაკონკრეტება, ანალიზი და ხარისხის დადგენა იგულისხმება, ISO 31000, Risk Management – Principles and Guidelines, sec. 5.4.1., ხელმისაწვდომია შემდეგ ინტერნეტ მისამართზე: <<http://imeny.com.vr.com/file/pdf/ISO-31000.pdf>> [8.10.13].

⁷² დებულება „კომერციულ ბანკებში რისკების მართვის თაობაზე“, 1-ლი მუხლი, იხ., <http://www.nbg.gov.ge/uploads/legalacts/supervision/debulebarishebis_martva.pdf> [7.10.13].

⁷³ თეთრუაშვილი მ., თეთრუაშვილი ი., ფინანსური მენეჯერი, გორი, 2007, 33.

⁷⁴ ISCA guideline on Terms of Reference Risk Committee, guidance note 101018, October 2010, 2, 3, 4.

⁷⁵ საბანკო სექტორში რისკების მართვის კომიტეტის თაობაზე “Sir David Walker”-ის 2009 წლის რეკომენდაცია.

იხ., <http://www.webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/walker_review_information.htm> [7.10.13]. “Walker”-ის რეკომენდაციის მიხედვით, რისკების მართვის კომიტეტმა უნდა მოახდინოს არსებული და სამომავლო რისკების იდენტიფიცირება, როგორც საწარმოს ლიკვიდურობის, ისე კაპიტალის სწორი მართვის კონტექსტში. ამავე რეკომენდაციით გაწერილია რისკების კომიტეტის ვალდებულება, რომელთაგან ერთ-ერთი ანგარიშის წარდგენა გახლავთ.

ფორმაციითა და დოკუმენტაციით აღჭურვა⁷⁶, რომელიც დასმული სკითხის სწორი გადაჭრისათვის არის საჭირო, ხოლო კომიტეტის სხდომა, რეკომენდებულია, რომ წელიწადში სამჯერ ჩატარდეს.⁷⁷ 2008 წლის მდგომარეობით, რისკების მართვის კომიტეტი ბანკების მხოლოდ 52%-ს ჰყავდა,⁷⁸ რაც, საბოლოო ჯამში, გლობალური პრობლემის ერთ-ერთ გამომწვევ ფაქტორად დასახელდა.

რისკების მართვაზე პასუხისმგებელი ორგანოს დადგენა⁷⁹ მმართველობითი პოლიტიკის ერთ-ერთ მიმართულებას განეკუთვნება, რომელიც თავად საწარმოს ეკონომიკურ-სამართლებრივი მაჩვენებლებით, საქმიანობის სპეციფიკითა და სხვა პირობების გათვალისწინებით განისაზღვრება. ზოგადად, კომიტეტის ან ცალკეული ორგანოს შექმნა და კონკრეტული ფუნქციის დაკისრება, მენეჯმენტის რაიმე თვალსაზრისით დაქსაქსვას არ გულისხმობს; პირიქით, კომიტეტებსა და ბორდს შორის უნდა არსებობდეს მუდმივი კავშირი.⁸⁰ ეს კი ორგანოთა ერთიან ფუნქციონირებას უდევს საფუძვლად.

⁷⁶ შიდა კონტროლისა და რისკების მართვის შესახებ იხ., საქართველოს ბანკების ასოციაციისა და საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის მიერ 2009 წელს შექმნილი აქტი „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისათვის“.

⁷⁷ ISCA guideline on Terms of Reference Risk Committee, guidance note 101018, October 2010, 3.

⁷⁸ Ladipo D., Stilpon N., Bank Boards and the Financial Crisis, A corporate governance study of 25 largest European banks, UK, 2009, 10.

⁷⁹ ნებისმიერი ორგანოს პასუხისმგებლობის დაყენების საფუძველი ნაკისრი ვალდებულების არაჯეროვანი შესრულება ან შეუსრულებლობა, მოვალეობათა დარღვევა გახლავთ. აუდიტის პასუხისმგებლობის შესახებ ვრცლად იხ., Wild Ch., Weinstein S., Smith & Keenan's Company Law, 14th ed., London, 2009, 461-464.

⁸⁰ აღნიშნული “Basel”-ის პრინციპებიდანაც გამომდინარეობს. შეიძლება ეს მოსაზრება სამეთვალყურეო საბჭოში დირექტორის არსებობის მომხრეთა პოზიციის ერთ-ერთ გამამართლებელ არგუმენტად განვიხილოთ, თუმცა, მეორე მხრივ, კომპეტენციათა აღრევის, ზემოქმედების განხორციელების, არაობიექტურობის საშიშროებას ვაწყდებით, რაც სამეთვალყურეო საბჭოს დამოუკიდებლობასა და მიუკეძობებაში ეჭვის შეტანის აშკარა საფუძველს იძლევა.

3.2. დადებით შედეგზე ორიენტირებული ქმედების განხორციელება

რისკების მენეჯმენტის ტექნიკა, მექანიზმი უშუალოდ კორპორაციული მართვის ასპექტს არ განეკუთვნება. შესაბამისად, წინამდებარე ქვეთავი რისკების მენეჯმენტის პროცედურულ საკითხებს ნაკლებად შეეხება. ამ ნაწილში იმ ღონისძიებათა ეფექტიანობა განიხილება, რომელთა გატარება რისკების ანალიზსა და საკითხის მოკლე დროში გადაჭრას ემსახურება.

„მოგების ჩვეულებრივი ნორმა ყოველთვის მეტ-ნაკლებად მაღლა იწევს რისკთან ერთად. მაგრამ ეს აწევს, როგორც ეტყობა, არაა რისკის მატების პროპორციული ანუ არაა მისი სავსებით გამწონასწორებელი.“⁸¹ როგორც სამომავლო ფინანსური მდგომარეობის პროგნოზირებაა რთული, ისე სამართლებრივი რისკის კონტექსტში, შესაძლო პასუხისმგებლობის დადგენაც არ არის მარტივი. ფინანსური მენეჯმენტი ყველა იმ მოქმედებას აერთიანებს, რომელიც კორპორაციის კაპიტალის მაქსიმიზაციისა⁸² და ანგარიშგების მონიტორინგისკენ არის მიმართული.⁸³ შესაძლებელია, კონკრეტული ტრანზაქციების დაზღვევის მიზნით, კაპიტალრეზერვების⁸⁴ ან ფონდების აკუმულირებაც მოხდეს. რისკების კომპენსაცია ისეთი შემოსავლის არსებობას გულისხმობს, რომელიც არა მხოლოდ შემთხვევით ხარჯს, არამედ დამატებით მოგებასაც წარმოშობს.⁸⁵ ფინანსური ანგარიშგება, ასევე, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს.⁸⁶ ეს უკანასკნელი პოტენციურ ინვესტორთათვის (კაპიტალის დაბანდებისა და დივიდენდის გადახდისუნარიანობის თვალსაზრისით), მომუშავე პერსონალისთვის (ანაზღაურ-

⁸¹ სმიტი ა., გამოკვლევა ზალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ, ფ. გოგიჩაიშვილის თარგმანი, თბილისი, 1938, 83.

⁸² მაგალითად, 2004 წელს შემუშავებული ბაზელ II-ის რეკომენდაციის თანახმად, კომერციული ბანკების მიერ შესაქმნელი სარეზერვო კაპიტალის ოდენობა არის გაწერილი, რომელიც, თავის მხრივ, რისკების შემცირებას ემსახურება. იხ., ნარმანია დ., საბანკო რისკის მართვის თავისებურებები პოსტკრიზისულ პერიოდში, ეკონომიკა და ბიზნესი, №3, თბილისი, 2011, 134-135.

⁸³ Schneeman A., The Law of Corporations and other Business Organizations, 5th ed., NY, 2010, 395.

⁸⁴ კაპიტალრეზერვზე უფრო ვრცლად იხ., ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, ტომი I, თბილისი, 2010, 233-245.

⁸⁵ სმიტი ა., გამოკვლევა ზალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ, ფ. გოგიჩაიშვილის თარგმანი, თბილისი, 1938, 83.

⁸⁶ Wild Ch., Weinstein S., Smith & Keenan's Company Law, 14th ed., London, 2009, 552.

რებისა და ფინანსური სტაბილურობის მხრივ), საკრედიტო ორგანიზაციებისთვის, ზოგადად, დაინტერესებულ პირთათვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობასა და საჯაროობას უზრუნველყოფს.⁸⁷ ორგანიზაციის მატერიალური მდგომარეობის შეფასებისა და ქონების ინვენტარიზაციის ჩატარების გარეშე, შესაძლებელია, არაერთი პრობლემა წამოიჭრას. „ფისკალური ჯანმრთელობის“ გარანტიებისათვის სავალდებულოა სამი ძირითადი ფინანსური დოკუმენტის წარმოება: შემოსავლების ანგარიში⁸⁸, ლიკვიდურობის ანგარიში⁸⁹ და საბალანსო უწყისი.⁹⁰ პირველი ორი საზოგადოების ფინანსური მდგომარეობის, აქტივების ლიკვიდურობის ინდიკატორია, რომელიც განსაზღვრულ პერიოდში დგინდება⁹¹, მესამე კი (ე.ი. საბალანსო უწყისი) კონკრეტული დროის მონაკვეთში, სამ ძირითად კომპონენტზე⁹² დაყრდნობით, პასივებისა და აქტივების ურთიერთმიმართებას გვიჩვენებს.⁹³ საიმედო ფინანსური ანგარიშების მომზადება, რესურსების დაკარგვის პრევენციის მიზნით, რიგი ღონისძიებების გატარება, ეფექტიანი ოპერაციების წარმოება – ყოველივე, შიდა კონტროლის დანიშნულებას,

⁸⁷ ინფორმაცია საზოგადოების აქტივებისა და პასივების, საკუთარი კაპიტალის, შემოსავლიანობის, აქტივების მოსაპოვებლად განხორციელებული შენატანების, ფულადი ნაკადების შესახებ. ინფორმაცია, რომელიც საწამოს ფინანსურ მდგომარეობას ეხება, ბუღალტრულ ბალანსში არის მოცემული, ინფორმაცია საწარმოს ეფექტიანობის შესახებ – მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებაში, ზოლო მეწარმე სუბიექტის ფინანსური მდგომარეობის ცვლილების შესახებ – ანგარიშგებაში. იხ., მაისურაძე მ., ფინანსური ანგარიშგების მომზადების და წარდგენის ძირითადი ასპექტები, ეკონომიკა და ბიზნესი, №2, თბილისი, 2011, 169-172, 174.

⁸⁸ ე.წ. „The Income Statement“ – გამოითვლება კორპორაციის წლიური შემოსავალი.

⁸⁹ იგივე ფულადი საშუალებების ბრუნვის ანგარიში, „The Cash Flow Statement“, რომელიც წლის დასაწყისში და წლის ბოლოს არსებული კაპიტალის სხვაობას, ურთიერთმიმართებას გვიჩვენებს.

⁹⁰ Hamilton W. R., The Law of Corporations in a Nut Shell, 6th ed., 2011, 291.

⁹¹ როგორც წესი, ამ პერიოდში ერთი წელიწადი მიიღება მხედველობაში, იქვე, 291-295; 296.

⁹² პირველი – კორპორაციის მთლიანი აქტივი, უძრავი ან მოძრავი ქონება; მეორე – კორპორაციის პასივები, ყველა ის თანხა, რომლის გადახდაც საზოგადოებას ევალება და მესამე – საწესდებო კაპიტალი, რომელიც პასივის მხარეს დგას და აქციონერთა მიერ განხორციელებული ინვესტიციებით არის ფორმირებული.

⁹³ Hamilton W. R., The Law of Corporations in a Nut Shell, 6th ed., 2011, 295-296.

რომელსაც დირექტორები, სამეთვალყურეო საბჭო და კომპანიის თანამშრომლები ერთობლივად ახორციელებენ.⁹⁴

სამართლებრივ რისკში შესაბამისი უფლებამოსილების არმქონე ან გადახდისუუნარო ხელშემკვერი პირის მიერ ვალდებულების განუხორციელებლობით დამდგარი ზარალი იგულისხმება.⁹⁵ აქედან გამომდინარე, მასთან ერთად სანქციის, პასუხისმგებლობის დაკისრების თვალსაზრისით, შეფარდება როგორც გარესამართლებრივ, ისევე შიდასამართლებრივ ურთიერთობაში⁹⁶ განიხილება. სამართლებრივი რისკის არიდებას შედარებით ახალი ინსტიტუტი – “Corporate Compliance”⁹⁷, საკმაოდ კარგად უმკლავდება. რისკების მენეჯმენტის მიზნით, „Compliance“-ით სარგებლობა, რომლის წარმატებული არსებობა სათანადო მონიტორინგს, შესაბამის კონტროლს ექვემდებარება, ბიზნესის ყველა სეგმენტშია შესაძლებელი.⁹⁸

⁹⁴ კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 215.

⁹⁵ Matthews K., Thompson J., The Economics of Banking, UK, 2005, 185.

⁹⁶ შიდასამართლებრივ ურთიერთობაში პარტნიორთა ურთიერთდამოკიდებულება, მათი და საწარმოს კავშირი იგულისხმება, ხოლო გარესამართლებრივში, როგორც პარტნიორთა, ისე უშუალოდ საწარმოს მესამე, დაინტერესებულ პირებთან არსებული ურთიერთობები განიხილება. პროფესორი ირაკლი ბურდული საზოგადოების ქონებრივი ურთიერთკავშირის ჯგუფებად კლასიფიკაციის ბაზაზე, შიდასამართლებრივ ურთიერთობას გარესამართლებრივისგან მიჯნავს, იხ., ბურდული ი., ქონებრივი ურთიერთობა სააქციო საზოგადოებაში, თბილისი, 2008, 41-42. ნებისმიერი სახის ურთიერთობის არსებობისას, ამ ურთიერთობიდან წარმოშობილი ვალდებულების დარღვევის საფუძველზე წარმოშობილი (თუნდაც პოტენციური) პასუხისმგებლობის საკითხზე საუბარი, ვფიქრობ, ყოველთვის რელევანტურია.

⁹⁷ “Compliance” „შესაბამისობას“ ნიშნავს, იხ., The Oxford Dictionary and Thesaurus, NY, 1996, 285. აქედან გამომდინარე, “Corporate Compliance”-ის ქართული შესატყვისი „კორპორაციული შესაბამისობა“ იქნება.

⁹⁸ Biegelman M. T., Building a World-Class Compliance Programm: Best Practices and Strategies for Success, NJ, 2008, 43-42; მაკონტროლებელ მექანიზმში, “Whistleblower”-ის ინსტიტუტზე მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, რაც თანამშრომელთა მიერ დაშვებულ ზარკვებზე მენეჯერთათვის ანაზღაურად ინფორმაციის მიწოდებას გულისხმობს. იხ., Bainbridge M.S., The New Corporate Governance in Theory and Practice, NY, 2008, 178, 185, Biegelman M. T., Building a World-Class Compliance Programm: Best Practices and Strategies for Success, NJ, 2008, 78, 207. Whistleblower ეს არის პირი, რომელიც ზელმძღვანელებს ორგანიზაციაში დარღვევის შესახებ ინფორმაციას აწვდის, იხ., The Oxford Dictionary and Thesaurus, NY, 1996, 1754. “Whistleblower”-ის ქართული შესავცისია „მამხილებელი“, იხ., A Comprehensive Georgian-English Dictionary, Vol. II, UK, 2006, 861. შესაძლებელია

კორპორაციული შესაბამისობის მეშვეობით ღვინდება, თუ რამდენად შეესაბამება კომპანიაში მოქმედი რეგულაციები, ასევე, მმართველ ორგანოთა ქმედებები ქვეყანაში არსებულ ნორმებს, საკანონმდებლო სისტემას.⁹⁹ შესაბამისად, კორპორაციაში შესასრულებლად სავალდებულო ქცევის წესების შედგენა და დამკვიდრება ხდება, რომელიც ხელმძღვანელთა, მომუშავე პერსონალის პასუხისმგებლობის თავიდან არიდებას ემსახურება.¹⁰⁰

კორპორაციის წარმატებული არსებობისა და გარესამართლებრივ ურთიერთობაში მესამე პირთა უფლებების დაცვისათვის, კორპორაციული მართვის თაობაზე ანგარიშის გამოქვეყნება, როგორც რისკების მართვის, ისე სხვა მექანიზმების შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალობა, სავალდებულო ხასიათს ატარებს.¹⁰¹

დასკვნა

მყარი ეკონომიკური ნიადაგის, ეფექტიანად მოქმედი საბაზრო გარემოს შესაქმნელად სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელების კულტურის არსებობა და მისი საკანონმდებლო დონეზე შესაბამისად დახვეწა საჭირო, განსაკუთრებით კი გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნის არსებობის პირობაში.¹⁰² კანონის უზენაესობა, სხვა გარემოებებთან ერთად,¹⁰³ ეკონომიკური აღმავლობის წინაპირობაა.¹⁰⁴ აღსანიშნავია საერთაშორისო ორგანიზაციათა (მაგალითად, მსოფლიო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი,

Whistleblower-ის ინსტიტუტი ქართულად შემდეგი ტერმინით აღინიშნოს: „მამხილებელთა ანონიმური სისტემა“. ამ ინსტიტუტის კორპორაციულ მართვაში დამკვიდრებასა და მამხილებელთა უფლებების დაცვაზე არაერთი ორგანიზაცია ზრუნავს, მაგალითად, *DOL*, იგივე, *Department Of Labour*.

⁹⁹ Biegelman M. T., *Building a World-Class Compliance Programm: Best Practices and Strategies for Success*, NJ, 2008, 8.

¹⁰⁰ იქვე, 181, 254.

¹⁰¹ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 21, 36, 54,

¹⁰² ჰეინე პ., ეკონომიკური აზროვნება, ტომი I, თბილისი, 2009, 212-213.

¹⁰³ როგორიცაა: ქვეყნის ისტორიული მონაცემი, გეოგრაფიული მდებარეობა, Kohn M., *Economic Development and Growth: Survey*, Cato Journal, Vol. 29, No. 2, 2009, 1. ასევე, ქვეყნის საგარეო ურთიერთობები, ქოქრაშვილი ქ., სამეწარმეო სამართალი, თბილისი, 2005, 132-133.

¹⁰⁴ ჰეინე პ., ეკონომიკური აზროვნება, ტომი I, თბილისი, 2009, 160.

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია და სხვ.) წვლილი თვითრეგულირებადი ბაზრის განვითარების, კრიზისული მოვლენების პრევენციის უზრუნველსაყოფად¹⁰⁵ სამართლებრივი რეკომენდაციების შექმნაში. ეკონომისტების მოსაზრებით, „ბიზნესის მკეთებელთათვის“ კანონით განსაზღვრული იმპერატიული წესები არ უნდა არსებობდეს, არამედ დისპოზიციური ნორმების მეშვეობით, სამეწარმეო საქმიანობის სურვილისამებრ სტრუქტურირების თავისუფლება უნდა დამკვიდრდეს.¹⁰⁶ თუმცა ისევ ორგანიზაციის ეკონომიკური კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად, იმპერატიული ნორმები, ლიბერალიზაციის პირობებშიც კი, დღემდე განაგრძობენ სამართლებრივ არსებობას.

ეკონომიკურ სივრცეში, გადაწყვეტილების მიღებისას, სამეწარმეო რისკის გაწევა უცხო არ არის, რაც, თავის მხრივ, პირის ანაზღაურების მოცულობაზეც პირდაპირპროპორციულად აისახება.¹⁰⁷ მაღალი ანაზღაურება კი იმპერატიული ნორმებით განმტკიცებულ ვალდებულებათა დაცვის საწინდარი, უფრო მეტიც, „იძულებითი მექანიზმი“ გახლავთ. ფინანსური დოკუმენტაციის წარმოება ამგვარ ვალდებულებათა ერთ-ერთი კატეგორიაა (მაგალითად, გერმანიის სააქციო კანონის 91-ე მუხლი, რომელიც გამგეობას ბუღალტრული დოკუმენტების შექმნასა¹⁰⁸ და მაკონტროლებელი სისტემის ფორმირებას ავალდებულებს¹⁰⁹, თუნდაც 2003 წლის მაისში აშშ-ის ფასიანი ქაღალდებისა და საფონდო ბირჟის კომისიის მიერ დამტკიცებული წესი 2002 წლის „სარბანეს ოქსლეი აქტის“¹¹⁰ 404-ე პუნქტის მოთხოვნათა შესახებ, რომელიც კომპანიის ყოველწლიურ ანგარიშს ეხება¹¹¹).

¹⁰⁵ მესხია ი., საერთაშორისო სარეიტინგო ბიზნესი და ფინანსური კრიზისი, ბიზნესი და ეკონომიკა, №5, თბილისი, 2011, 13.

¹⁰⁶ Hamilton W. R., The Law of Corporations in a Nut Shell, 6th ed., 2011, 37-38.

¹⁰⁷ “They are willing to accept risk only if they are paid to do so”, Klein A. W., John C. C., Jr., Partnoy F., Business Organizations and Finance, NY, 2010, 45.

¹⁰⁸ სააქციო კანონის 91-ე პარაგრაფი, Торговое Уложение Германии, Москва, 2005, 309.

¹⁰⁹ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი, 2006, 273, შენიშვნა 374.

¹¹⁰ უფრო ვრცლად იხ. იქვე, 32-35.

¹¹¹ კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, საქართველო, სექტემბერი, 2010, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), 220.

ნაშრომი საწარმოში რისკების მენეჯმენტის მექანიზმისა და სრტატე-
გიული გეგმის შემუშავების მნიშვნელობის განსაზღვრას დაეთმო. პოსტ-
კრიზისულ პერიოდში დღის წესრიგში რისკების მართვის სწორი მეთოდის
შემუშავების საჭიროება დადგა. შიდა კონტროლის მექანიზმი საზოგადოე-
ბის კაპიტალის ოპტიმიზაციას, ინვესტიციების სტიმულირებას უზრუნვე-
ლყოფს. აქედან გამომდინარე, მონიტორინგისა და რისკების მართვის მყარი
სისტემის შექმნა, როგორც სამართლებრივი, ისევე ეკონომიკური კუთხით,
თავად მმართველ ორგანოთა ინტერესს წარმოადგენს. რისკების შეფასებისა
და მენეჯმენტის ფუნქციის დამოუკიდებელი ორგანოსათვის მინიჭება
პრობლემის სწრაფად გადაჭრის შესაძლებლობას იძლევა. შესაბამისად,
მიზანშეწონილია ამ კომპეტენციით დამოუკიდებელი ორგანოს აღჭურვა.

ქართული კორპორაციული მართვის სისტემაში პრობლემურობით
არაერთი საკითხი გამოირჩევა, რომელთა გადაჭრა პრაქტიკის გაუმჯობესე-
ბისა და განვითარების შედეგად განხორციელდება. ამისთვის კი ორგანიზა-
ციებში კორპორაციული მართვის კულტურის დანერგვა, სარეკომენდაციო
ხასიათის მითითებებისა და საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინე-
ბაა საჭირო. თუმცა საკანონმდებლო ნორმების დერეგულირებისა და რერე-
გულირების დილემის წინაშე არსებობის ეტაპზე, ალბათ, ლიბერალიზმსა
და იმპერატივიზმს შორის არჩევანის გაკეთება უფრო მეტად იძენს მნიშე-
ვნელობას, რაც რამდენიმე კითხვას, მინიმუმ, არგუმენტირებულ პასუხს
მაინც გასცემს.